

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію **Баклаженко Євгенії Вікторівни**
«Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва
до співробітництва з учнями у навчально-виховному процесі»,
представлену на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за
спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Сучасна педагогічна освіта характеризується глибокими змінами, зумовленими Законом України «Про вищу освіту», новими концептуальними підходами до реформування загальної середньої освіти, зростанням вимог до рівня професійної підготовки вчителя.

Завдання, що постають перед сучасною школою, вимагають відповідних змін і в професійній підготовці педагогічних кадрів, зокрема учителів музичного мистецтва. Сучасний учитель музики має бути підготовленим до активізації позитивної взаємодії між суб'єктами педагогічного процесу, об'єднання їх спільних зусиль для досягнення загальної мети на засадах співробітництва і співтворчості. Отже, постає потреба внесення суттєвих змін у систему професійної освіти учителів з огляду на необхідність їх підготовки до співробітництва.

Вивчення стану професійної мистецької освіти свідчить про недоліки, що мають місце у системі підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до співробітництва з учнями. А саме, відсутність у студентів мотиваційної спрямованості на гуманізацію освітнього середовища, прагнення до конкурування, нехтування діалоговими формами організації навчально-виховного та музично-творчого процесів. Це загострює суперечність між вимогою суспільства підготовки учителів музичного мистецтва до співробітництва з учнями і відсутністю належної теоретичної й методичної основи здійснення цього важливого процесу.

З огляду на окреслені проблеми, виявлені суперечності, тему дисертаційного дослідження Баклаженко Євгенії Вікторівни «Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до співробітництва

з учнями у навчально-виховному процесі» слід визнати актуальною та необхідною.

Здобувачка поставила перед собою достатню кількість дослідницьких завдань, з якими вона успішно справилась. До переваг виконаного дослідження слід віднести правильно обрану мету, об'єкт, предмет, завдання дослідження, які повністю реалізовано у представленій роботі.

Дисертація відзначається сучасністю основних концептуальних засад, з яких виходить автор. Позитивної оцінки заслуговує вибір гуманістично спрямованої теоретико-методологічної основи дослідження, звернення до провідних психолого-педагогічних положень про культурний розвиток дитини у співробітництві (Л. Виготський), когнітивний розвиток у кооперації та взаємній зацікавленості вчителя та учнів (Ж. Піаже), збіг особистісного й суспільно-ціннісного змістів діяльності учнів у співробітництві (А. Макаренко, В. Сухомлинський, А. Петровський), цінність мистецького діалогу (М. Бахтін, О. Олексюк, О. Рудницька).

Зазначимо, що здобувачкою на достатньому науково-теоретичному рівні проаналізовано праці зарубіжних і вітчизняних учених (Ш. Амонашвілі, І. Бех, В. Кремень, А. Маслоу, В. Моляко, І. Зязюн), науковців у галузі професійної освіти (С. Гончаренко, В. Гриньова, З. Курлянд, С. Сисоева) та професійної мистецької освіти (О. Олексюк, О. Орлов, О. Ростовський, О. Рудницька, Н. Сегеда, Т. Смирнова).

Провідні дослідницькі дефініції, подані в дисертації, є достатньо чіткими, обґрунтованими й виваженими. Можна погодитися з автором щодо узагальненого визначення поняття «підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до співробітництва з учнями», яке тлумачиться як процес і результат виховання загальнолюдських і професійних цінностей студентів, професійно важливих якостей, засвоєння ними знань й оволодіння вміннями, що забезпечують ефективність міжособистісного й мистецького діалогу, реалізацію музичної співтворчості з учнями у навчально-виховному процесі (с. 32). Видається, що уточнена дефініція доповнює сучасну теорію професійної

освіти, розширює й конкретизує відомі теоретичні положення згідно специфіки навчального процесу факультетів мистецтв.

Такий підхід дозволив визначити провідні ознаки підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до співробітництва з учнями в освітньому процесі з урахуванням значущості духовної спільності як єдності думок і прагнень учителя й учнів (викладача та студента) у музично-педагогічному процесі, вартості узгодження їх особистісних духовних цінностей; оволодіння мистецтвом душевного контакту з учнями; взаємозбагачення партнерів у процесі колективного музикування.

Структура дисертаційної роботи побудована логічно, назви розділів відповідають поставленим достатньо вагомим і складним дослідницьким завданням. Розгортання дослідження за етапами відбувається послідовно: від аналітичного узагальнення попередніх наукових здобутків і теоретичної розробки змісту структурних компонентів, педагогічних умов і методичного інструментарію, спрямованих на усунення виявлених суперечностей та недоліків підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до співробітництва з учнями.

Аналіз дисертаційної роботи дозволяє позитивно оцінити *наукову новизну* дисертаційного дослідження, в якому *вперше* обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до співробітництва з учнями (стимулювання позитивної мотивації студентів і партнерської взаємодії, духовного й професійного взаємозбагачення; оволодіння інтегрованими знаннями зі співробітництва із застосуванням мультимедійних засобів навчання; використання диференційованого навчання у процесі моделювання, інтерпретації та втілення ситуацій, ігор, проєктів).

Аналіз тексту розроблених й експериментально перевірених педагогічних умов дозволяє дійти висновку, що у контексті підготовки учителів музичного мистецтва до співробітництва їх зміст є необхідним і достатнім для реалізації запропонованої гіпотези. Зокрема, можна погодитися з твердженням автора про те, що стимулювання позитивної мотивації студентів до партнерської взаємодії, духовного й професійного взаємозбагачення з викладачами, іншими

студентами й учнями пробуджує емоційно-ціннісне ставлення студентів до спільної загальнокорисної музично-творчої діяльності. А також, запропоновані дисертанткою методи (діалогічні бесіди, навчальні дискусії, обговорення, клуби) сприяють розумінню майбутніми вчителями музичного мистецтва значущості налагодження позитивних контактів з учнями. Вважаємо, що впроваджені автором методи і форми засвоєння змісту освіти майбутніх учителів музичного мистецтва (кейс-метод, навчальні форуми, мультимедійні презентації, медіа-галереї тощо) є новими й перспективними для професійної освіти учителів музичного мистецтва.

Доречним, на нашу думку, є застосування методу доробки мультимедійних презентацій, адже його використання сприяє зацікавленому набуттю студентами знань зі співробітництва. Цікавим є метод мультимедійного практикуму, що інформує про конкретні дії у різноманітних проблемних ситуаціях щодо встановлення співтворчості та співдружності серед суб'єктів освітнього процесу.

Варто відзначити виважений підхід автора до визначення структури та аналізу змісту особистісно-ціннісного, змістового та операційно-узагальнюючого компонентів підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до співробітництва з учнями (с. 41–69). Необхідним для здійснення подальшого дослідження є детально розроблений згідно провідних ідей педагогіки співробітництва зміст гностичних, проектувально-конструктивних, комунікативно-організаційних умінь, поданий на с. 58 дисертації.

Наукову новизну дослідження Є. В. Баклаженко забезпечує розробка критеріїв, показників і рівнів сформованості підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до співробітництва з учнями.

В експериментальній частині дисертації Баклаженко Є. В. переконливо довела результативність висунутого припущення про ефективність запропонованих педагогічних умов, що були застосовані у процесі підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до співробітництва з учнями. Так, в експериментальній групі кількість студентів із високим рівнем сформованості досліджуваної підготовки збільшилася на 18,9%, а в контрольній групі цей

показник не змінився, водночас зменшилася кількість студентів, у яких виявлено низький рівень сформованості підготовки до співробітництва з учнями: в експериментальній групі – на 44,7%, а в контрольній групі лише на 4,4%.

Слід підкреслити очевидну *практичну значущість* дисертації, яка забезпечується розробкою, обґрунтуванням й експериментальною перевіркою педагогічних умов підготовки майбутніх учителів до співробітництва з учнями і може бути використаною за умов організації навчально-виховного процесу на факультетах мистецтв вищих педагогічних навчальних закладів. Значний інтерес для загальноосвітніх шкіл, системи підвищення кваліфікації педагогічних кадрів матимуть наведені у додатках методики, тести, що забезпечують позитивну мотивацію, якість знань і вдосконалення умінь здійснювати співробітництво з учнями.

Позитивної оцінки заслуговує також оформлення результатів експерименту, представлених у тексті дисертації. Наукова робота містить достатню кількість таблиць і рисунків, що унаочнюють зміст поданих матеріалів. Варто також відзначити, що результати дослідження впроваджено у навчальний процес провідних вітчизняних закладів вищої педагогічної освіти, матеріали дисертації пройшли широку апробацію на 9 міжнародних науково-практичних конференціях.

Автореферат і матеріали публікацій повністю відображають основний зміст, результати й висновки дисертації. Основні положення й результати дослідження відображено в 14 одноосібних публікаціях автора, із них – 1 у наукометричних, 4 – у фахових наукових виданнях, 1 – методичні рекомендації.

Позитивно оцінюючи результати представленого дослідження, вважаємо за необхідне зробити певні *зауваження*, виявити *дискусійні позиції* дослідження:

1. У підрозділі 1.1. (с. 10–33) цілком логічно термін «співробітництво» проаналізовано з позицій філософських, соціологічних, психолого-педагогічних теорій і положень. Утім, дисертація виграла, якщо б автор здійснив

порівняльний аналіз існуючих теорій взаємодії й теорій конфлікту, обґрунтованих у працях К. Боулдінга, Г. Спенсера, Г. Зіммеля.

3. Поданий опис результатів пілотажного дослідження, хоча й має певне значення для визначення актуального стану підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до співробітництва з учнями, проте є занадто великим і переобтяжує загальний обсяг підрозділу 2.1. (с. 33–69).

4. При розгляді ділових і рольових ігор, що використовувалися у дослідженні як методичний інструментарій, достатній для реалізації третьої педагогічної умови, недостатньо уваги приділено методу драматизації (с. 30), який унаочнює особливості підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до співробітництва з учнями .

5. На наш погляд, до змісту другого розділу дисертації варто було включити діагностику стану підготовки викладачів факультетів мистецтв вищих педагогічних навчальних закладів до співробітництва з майбутніми учителями музичного мистецтва.

Зазначені вище зауваження, які носять характер побажань, не знижують цінності виконаної роботи.

Відтак, дисертацію Баклаженко Є. В. можна вважати актуальним і завершеним самостійним дослідженням, що має наукову новизну, теоретичну й практичну значущість, суттєво розширює уявлення про теорію і методику підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до співробітництва з учнями у навчально-виховному процесі.

Загальний висновок:

Автореферат дисертації цілком відбиває основний зміст дисертації й відповідає вимогам ВАК України, а публікації, здійснені у відповідних фахових виданнях, розкривають основні положення проведеного дослідження.

Актуальність і новизна теми, наукова обґрунтованість і практична значущість одержаних результатів дають підстави вважати, що дисертаційна робота **«Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до співробітництва з учнями у навчально-виховному процесі»**

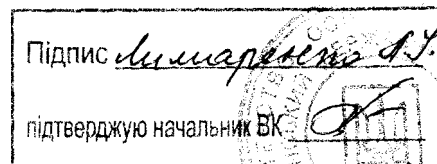
відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року, а її авторка – **Баклаженко Євгенія Вікторівна** заслуговує на присвоєння наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук,
доцент, завідувач кафедри
культурології Херсонського
державного університету

Лимаренко Л. І.

В. Воробльова